

Opphør av flyktningstatus

Bakgrunn:

I asylforliket fra november 2015 ble stortingsflertallet enige om at flyktningstatus og oppholdstillatelse i Norge kan opphøre hvis situasjonen i hjemlandet forbedres, slik at flyktningene ikke lenger anses å ha behov for beskyttelse. Utlendingsloven § 37 åpner for opphør av flyktningstatus dersom situasjonen i hjemlandet har blitt vesentlig forbedret, og er ment å reflektere ordlyden i FNs flyktningkonvensjon artikkel 1C.

Bruk av opphørsbestemmelsen innebærer at Norge leder an internasjonalt i å svekke flyktnings rettigheter. Flyktninger som har bodd flere år i Norge kan miste oppholdstillatelsen her, og sendes tilbake til hjemlandet på grunn av forhold som ikke skyldes flyktningens egne handlinger. Opphør må skilles fra tilbakekall. Tilbakekall kan skje når oppholdstillatelse eller statsborgerskap er gitt på feil grunnlag, fordi en asylsøker tidligere har oppgitt uriktig informasjon.

Bruk av opphørsbestemmelsen har så langt først og fremst rammet somaliske flyktninger. UDI vurderer nå å trekke tilbake tillatelsen til en stor gruppe somaliske flyktninger som kom til Norge mellom 2012 og 2014, som risikerer å måtte returnere til Mogadishu.

Innvendinger mot bruk av opphør:

NOAS er kritisk til praksisen med opphør av flyktningstatus, og mener i utgangspunktet at Norge bør avstå fra å ta i bruk opphørsklausulen:

- Norge er forpliktet etter FNs flyktningkonvensjon til å tilby stabilitet og varige løsninger for flyktninger.
- Opphørsklausulen har ikke vært brukt på generelt grunnlag, verken i Norge eller andre europeiske land. Norge bør ikke lede an internasjonalt i å svekke flyktnings rettigheter.

Dersom reglene om opphør brukes, er det viktig at terskelen er juridisk riktig og at regelen bare benyttes i tilfeller hvor det klart er i tråd med folkeretten og alminnelige forvaltningsrettslige regler:

- Kravet for å kunne trekke tilbake flyktningstatus, er at det har vært en *vesentlig og varig* endring i flyktningens hjemland, jf. UNHCRs tolkning av Flyktningkonvensjonen. Norske utlendingsmyndigheter tolker vilkåret altfor vidt. Situasjonen i Mogadishu er ikke tilstrekkelig forbedret til at flyktningstatus kan opphøre, noe også UNHCR bekrefter i et brev¹ til norske myndigheter.

¹ Les brevet her:

<https://static1.squarespace.com/static/56e6a2632b8dde4bafc35e0b/t/592ca461893fc05fa7db5afe/1496097890960/Brev+fra+UNHCR+om+opph%C3%B8r+Somalia-saker+7.+nov+2016.pdf>

- Justis- og beredskapsdepartementet har instruert UDI om at flyktningstatus skal kunne trekkes tilbake i tilfeller hvor flyktninger henvises til internflukt, noe som er i strid med klare anbefalinger fra UNHCR. Praksisen er særlig ille fordi Norge nylig har endret reglene om internflukt, i strid med folkeretten, og fjernet rimelighetsvilkåret, slik at enda flere kan henvises til en annen del av hjemlandet. Flyktningstatus bør ikke kunne trekkes tilbake i disse tilfellene.
- Varsel om opphør skaper usikkerhet som er ødeleggende for integrering, også i de sakene der det ikke ender med at flyktningstatus trekkes tilbake. Personer med lang oppholdstid, og ikke minst barn, vil ha særlig sterk tilknytning til Norge, og i disse tilfellene bør ikke flyktningstatus trekkes tilbake.
- Reglene for å få permanent opphold er strammet inn. De som ikke oppfyller vilkårene kan leve i konstant usikkerhet for om de vil bli sendt tilbake til hjemlandet, også etter mange års opphold i Norge.
- I mange saker vil det være klart uforholdsmessig å trekke tilbake tillatelsen til flyktninger som har bodd flere år i Norge, men departementet forbyr utlendingsforvaltningen å vurdere forholdsmessighet. Loven sier at tillatelser *kan* opphøre hvis situasjonen i hjemlandet blir vesentlig forbedret, men departementet har instruert utlendingsmyndighetene om at de *skal* fatte vedtak om opphør i disse tilfellene. Opphør bør bare være aktuelt i saker hvor det er forholdsmessig, og det må gjøres en bred vurdering hvor de ulike interessene avveies mot hverandre.
- Opphørsaker innebærer svært ressurskrevende arbeid for forvaltningen. Mange flyktninger vil ha grunnlag for opphold etter andre bestemmelser, og likevel ikke kunne sendes ut. Antallet saker hvor det vurderes opphør, bør derfor begrenses.
- Personer som så langt har fått beskyttelse i Norge, har en berettiget forventning om varig opphold her. Opphør av flyktningstatus bør avgrenses til dem som nå får beskyttelse, som kan få informasjon om muligheten for at tillatelsen kan opphøre dersom situasjonen i hjemlandet endres vesentlig.

NOAS anbefaler:

Opphør av flyktningstatus bør praktiseres i tråd med Flyktningkonvensjonen og FNs anbefalinger.

NOAS, desember 2017